

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Факультет психології та соціального захисту

Кафедра практичної психології та педагогіки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

**«ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У
ПСИХОЛОГІЇ»**

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність (спеціалізація) 053 «Психологія»

Освітня програма: Реабілітаційна психологія

Львів 2024

РОЗРОБНИК

Професор кафедри практичної психології та педагогіки
доктор педагогічних наук, професор

_____ Андрій ЛИТВИН
«01» 09 2023 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Начальник кафедри практичної психології та педагогіки
доктор психологічних наук,
професор

_____ Роксолана СІРКО
«01» 09 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми
«Реабілітаційна психологія»
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
доктор психологічних наук, професор

_____ Роксолана СІРКО
«01» 09 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Заступник начальника навчально-наукового інституту психології та соціального захисту,
кандидат педагогічних наук

_____ Ірина БАБІЙ
«01» 09 2023 р.

Розглянуто на засіданні кафедри практичної психології та педагогіки,
протокол від «01» 09 2023 № 1

Розглянуто Вченою радою навчально-наукового інституту психології та соціального захисту,
протокол від «2» вересня 2024 року № 1

Актуалізовано:

Дата перегляду / внесення змін					
Підпис					
Ім'я, прізвище викладача					

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи методології наукових досліджень у психології
Статус дисципліни	нормативна
Рік навчання, семестр	1-й рік (2 семестр)
Мова викладання	українська
Викладач	Литвин Андрій Вікторович, д-р пед. наук, професор, професор кафедри практичної психології та педагогіки
Контактний телефон	0961271869
Електронна пошта	a.lytvyn@ldubgd.edu.ua
Сторінка курсу в ВУ	https://virt.ldubgd.edu.ua/course/view.php?id=3696
Консультації	Згідно розкладу консультацій кафедри практичної психології та педагогіки

2. Анотація до курсу

Місце дисципліни у програмі навчання. Курс «Основи методології наукових досліджень у психології» є дисципліною теоретично-прикладного характеру, яка покликаний допомогти магістрам у формуванні та становленні їх як молодих дослідників. Її теоретичне та прикладне значення пов'язане з такими питаннями методологічного характеру, як термінологія, критерії відбору методик, методів і способів оброблення інформації, інтерпретація результатів дослідження, планування досліджень тощо. Значущість курсу посилює зміщення акцентів з теоретичності академічної психології на прагматизм практичної психології.

Внаслідок викладання курсу має відбутися ознайомлення здобувачів з методологічними засадами дослідження в галузі психології, формування знань з методології, теорії методу і процесу, методичного забезпечення на магістерському рівні науково-дослідної діяльності з психології. Опанування теоретичних концепцій потребує наукової систематизації та взаємоузгодження на основі створення інтегрованих методологічних підходів. Одержані вміння адекватно обирати і використовувати методи, технології, аналізувати та інтерпретувати нові експериментальні факти й емпіричні дані допоможе випускникам цілісно усвідомити складну психологічну реальність.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система загальних

принципів і підходів наукового пізнання, методи, технології пізнання, що пов'язані з науковою та практичною професійною діяльністю в галузі психології.

3. Мета і завдання курсу

Мета навчальної дисципліни – сформувати у майбутніх психологів знання про основи методології та методологічні принципи психологічної науки, конкретні методи психологічного дослідження, різні підходи до психологічних досліджень і можливі варіанти інтерпретації їх результатів, навчити їх організовувати науковий пошук, оформлювати звіт про наукове дослідження в необхідній формі (тези, стаття, монографія, реферат, дисертація тощо), презентувати отримані результати на наукових конференціях і семінарах.

Завдання:

- теоретична підготовка здобувачів із питань сутності понять і категорій методології наукових досліджень;
- засвоєння методів організації процесу наукового дослідження;
- застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження, методик дослідження, їх змісту і принципів;
- розкриття характеристик, розроблення етапів, вибору та застосування форм науково-психологічного дослідження;
- вивчення організації науково-дослідної роботи психологів;
- опанування специфіки наукового пізнання та, зокрема, у психології;
- вивчення змісту та структури процесу наукового дослідження;
- отримання навичок оформлення результатів наукових досліджень і впровадження їх у практику;
- набуття навичок визначення ефективності наукових досліджень.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

загальних (ЗК):

- ЗК02 здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- ЗК05 цінування та повага різноманітності та мультикультурності;
- ЗК08 здатність розробляти та управляти проектами;

спеціальних/фахових (СК/ФК):

- ФК01 здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики у повсякденних, особливих та екстремальних умовах;
- ФК02 здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості;
- ФК03 здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності;

- ФК11 здатність створювати, організовувати та реалізовувати різноманітні способи психологічного супроводу на етапах профілактики, лікування, та реабілітації.

Програмні результати навчання:

- РН01 здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- РН03 узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки;
- РН07 доступно й аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях;
- РН11 здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності;
- РН12 інтегрувати іноземну мову в створення новітніх моделей та алгоритмів, які можуть бути однозначно й аргументовано використані в теоретичній та практичній психології;
- РН13 здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності;
- РН16 застосовувати відповідну наукову інформацію щодо вирішення проблем профілактики, збереження та відновлення здоров'я та оцінювати її за критеріями адекватності;
- РН17 використовувати модифікації існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності психолога у реабілітаційних закладах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- особливості наукового пізнання у психології;
- теоретико-методологічні засади психологічного дослідження;
- принципи наукового дослідження в психології;
- визначення та аналіз об'єкту, предмету, мети, завдань дослідження;
- етапи наукового дослідження;
- типи наукових звітів;
- принципи, етапи підготовки і проведення наукових досліджень;
- сучасні стратегії пізнання психічного явища.

вміти:

- обирати та формулювати проблему дослідження;
- шукати необхідну наукову інформацію;
- обґрунтувати методологічну основу дослідження;
- реферувати літературні джерела;
- брати участь в науковій дискусії;
- формулювати об'єкт і предмет дослідження;
- висувати і перевіряти наукові гіпотези;

- формувати комплекс методик для дослідження;
- збирати емпіричні дані;
- проводити оброблення й інтерпретацію емпіричних даних;
- оформлювати наукові звіти;
- презентувати результат дослідження на наукових конференціях та семінарах;
- застосовувати набуті знання під час написання магістерської роботи.

4. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення «Основ методології наукових досліджень у психології» має інтегрувати знання магістрантів із низки дисциплін загальної та фахової підготовки, передусім: «Філософія», «Загальна психологія», «Статистичні методи в психології», «Психодіагностика», «Експериментальна психологія», «Історія психології», «Практикум з психокорекції», «Диференційна психологія».

Набута здобувачами вищої освіти під час вивчення цієї дисципліни складова професійного досвіду у вигляді загальних і професійних компетентностей, системи знань, умінь, навичок, норм і цінностей є теоретичним і практичним підґрунтям подальшого опанування професією, вивчення усього циклу обов'язкових і вибіркових компонентів професійної теоретичної та практичної підготовки і виконання освітньо-кваліфікаційних робіт (курсівих, кваліфікаційних).

5. Формат і обсяг дисципліни

Формат курсу	Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з чотирьох змістових модулів, які є логічно завершеними, відносно самостійними, цілісними частинами, засвоєння яких передбачає опанування та перевірку рівня засвоєння 23 тем. У процесі вивчення курсу здобувачі вищої освіти також повинні брати активну участь в обговоренні дискусійних питань, вирішувати індивідуально й у групі проблемні ситуативні завдання.
Обсяг дисципліни:	4,5 кредитів / 135 академічних годин, з яких: лекцій 16 годин, семінарів 16 годин, практичних занять 16 годин, самостійної роботи 87 годин (заочна форма: лекцій 8 годин, семінарів 4 години, практичних занять 4 години, самостійної роботи 127 годин).
Форми навчання	лекції, семінарські заняття, консультації, самостійна робота (в тому числі виконання здобувачами освіти індивідуальних завдань у позааудиторний час).

6. Тематика та зміст курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем	пр.	с.р.		л	сем	пр.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності										
Вступ до методології наукових досліджень	2				2	2				2
Тема 1. Поняття, зміст і функції науки	4		2		2	4		1		3
Тема 2. Методологія, методи, логіка наукових досліджень	7	2	2		3	7	1			6
Тема 3. Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень	5	1		2	2	5			1	4
Тема 4. Вибір методу дослідження	6	1		2	3	6	1			5
Змістовий модуль 2. Технологія проведення наукових досліджень										
Тема 5. Теоретичні дослідження	5	2	1		2	5	1			4
Тема 6. Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості	4			1	3	4				4
Тема 7. Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання	5			1	4	5			1	4
Тема 8. Експериментальні дослідження	7	2	1		4	7	1			6
Тема 9. Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних	5		1		4	5		1		4
Тема 10. Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях	5		1		4	5				5
Тема 11. Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки	5			1	4	5				5
Тема 12. Види та особливості викладу результатів наукових досліджень	4			1	3	4			1	3
Тема 13. Підготовка магістерських і дипломних робіт	4				4	4				4
Змістовий модуль 3. Методологічні особливості наукових досліджень з психології										
Тема 14. Методологія наукового дослідження в психології	5		2		3	5		1		4
Тема 15. Організація та проведення психологічних наукових досліджень	11	2	2		7	11	1			10
Тема 16. Науково-дослідна діяльність студентів-психологів	7	2		2	3	7	1			6
Змістовий модуль 4. Оптимізація наукових досліджень										

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем	пр.	с.р.		л	сем	пр.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 17. Психологія наукової діяльності	5		2		3	5		1		4
Тема 18. Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень	11	2			9	11	1			10
Тема 19. Стимулювання наукового мислення	5	2	2		1	5	1			4
Тема 20. Етика наукових досліджень	5			2	3	5				5
Тема 21. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Комп'ютерні технології та інструментарій	8			2	6	8			1	7
Тема 22. Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого	4				4	4				4
Тема 23. Правова сутність інтелектуальної власності	6			2	4	6				6
Усього годин	135	16	16	16	87	135	8	4	4	127

7. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

7.1. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Вступ до методології наукових досліджень	
2.	Поняття, зміст і функції науки	
3.	Методологія, методи, логіка наукових досліджень	2
4.	Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень	1
5.	Вибір методу дослідження	1
6.	Теоретичні дослідження	2
7.	Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості	
8.	Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання	
9.	Експериментальні дослідження	2
10.	Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних	
11.	Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях	
12.	Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки	
13.	Види та особливості викладу результатів наукових досліджень	
14.	Підготовка магістерських і дипломних робіт	
15.	Методологія наукового дослідження в психології	

16.	Організація та проведення психологічних наукових досліджень	2
17.	Науково-дослідна діяльність студентів-психологів	2
18.	Психологія наукової діяльності	
19.	Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень	2
20.	Стимулювання наукового мислення	2
21.	Етика наукових досліджень	
22.	Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Комп'ютерні технології та інструментарій	
23.	Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого	
24.	Правова сутність інтелектуальної власності	
Разом:		16

Короткий зміст лекційних занять

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності

Вступ до методології наукових досліджень

Актуальність курсу. Умови ефективної наукової діяльності. Мета та завдання курсу. Визначення поняття «методологія». Рівні наукової методології. Основні компоненти структури методології наукових досліджень у психології.

Тема 1. Поняття, зміст і функції науки

Сутність науки. Основне завдання і мета науки. Критерії науковості. Загальні поняття процесу пізнання. Особливості наукового пізнання. Принципи наукового пізнання. Етапи розвитку науки. Основні особливості наукової революції. Класифікація наук. Психологія як наука.

Тема 2. Методологія, методи, логіка наукових досліджень

Методологія наукових досліджень. Відмінні ознаки наукового дослідження. Рівні методів наукових досліджень. Методи наукового дослідження. Основні загальнонаукові методи пізнання. Категоріальний апарат наукового дослідження. Загальна логіка процесу наукового дослідження. Логіка дослідження, що не передбачає експерименту. Логіка дослідницького процесу.

Тема 3. Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень

Загальні визначення наукових досліджень. Вибір напрямку та теми наукового дослідження. Визначення предмета та об'єкта дослідження. Мета і завдання дослідження. Порядок здійснення наукового дослідження. Поняття, функції та структура програми дослідження. Послідовність та етапи виконання наукових досліджень. Економічне обґрунтування вибору наукової теми. Пошук, накопичення та опрацювання наукової інформації.

Тема 4. Вибір методу дослідження

Зовнішня і внутрішня правдоподібність. Роль прикидок. Вибір ступеня точності методу. Дискретне та неперервне. Лінійність і нелінійність. Детермінованість і випадковість. Інтерполяція та екстраполяція. Уточнення. Приклади та еталонні задачі.

Змістовий модуль 2. Технологія проведення наукових досліджень

Тема 5. Теоретичні дослідження

Завдання і структура теоретичних досліджень. типи завдань теоретичних досліджень. Пошук, накопичення та опрацювання наукової інформації. Сучасні методи теоретичних досліджень. Основні стадії виконання процесу теоретичних досліджень. сутність методу статистичного моделювання.

Тема 6. Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні.

Поняття системи та її властивості

Системний підхід як провідний напрям методології наукового пізнання. Сутність системного аналізу та його предмет. Методологічні принципи системного аналізу. Поняття системи та її властивості. Класифікація систем. Зв'язки (потоки). Види зв'язків. Структура системи. Ієрархія системи, підсистема і надсистема. Сутність синергетики системи.

Тема 7. Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання

Сутність методу моделювання. Поняття про модель. Класифікація моделей. Типи моделей. Методи структурного, ситуаційного, інформаційного та імітаційного моделювання. Психологічне та педагогічне моделювання. Основні функції побудови моделей систем. Етапи моделювання. Три підходи до побудови моделей. Вимога адекватності моделі. Вимога простоти й оптимальності моделі.

Тема 8. Експериментальні дослідження

Сутність експерименту, загальні вимоги до проведення. Основна мета експериментів. Класифікація експериментів. Фактори діють на об'єкт дослідження. Параметр оцінювання. Етап підготовки наукового експерименту. Розроблення методики проведення експерименту. Типові помилки у проведенні експерименту. Методика планування експериментальних досліджень.

Тема 9. Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних

Математичні методи оброблення матеріалів досліджень. Етапи математизації наукових досліджень. Суть математичних методів оброблення матеріалів досліджень. Суть, види й одиниці виміру абсолютних і відносних величин. Статистична значущість і статистичний критерій. Визначення основних статистичних характеристик вибіркової сукупності. Оцінювання розподілу емпіричних даних. Інтерпретація рівнів значущості у психологічних дослідженнях.

Тема 10. Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях

Застосування непараметричної статистики під час оброблення емпіричних даних. Міри центральної тенденції. Міри мінливості. Розрахунок коефіцієнту погодженості Пірсона χ^2 . Використання U-критерію Манна-Вітні. Визначення коефіцієнту контингенції і коефіцієнту асоціації. Застосування параметричної статистики під час оброблення емпіричних даних. Кореляційний аналіз. Ранговий коефіцієнт кореляції Спірмена ρ . Коефіцієнта кореляції Пірсона (r). Оцінювання достовірності значень за t-критерієм Стюдента. Апроксимація результатів експериментальних досліджень. Регресивний аналіз результатів експериментальних досліджень.

Тема 11. Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки

Міри у процесі шкалювання. Вимірювальна шкала. Основні процедури психологічного вимірювання. Характеристика шкал. Статистичні таблиці, їх види і правила оформлення. Суть і призначення графіків. Основні види графіків. Картограми і картодіаграми. Правила побудови статистичних графіків.

Тема 12. Види та особливості викладу результатів наукових досліджень

Основні види викладу науково-дослідної продукції. Вибір форми викладу. Зміст та особливості оформлення монографічної продукції. Основні елементи (структура) монографічного видання. Зміст та особливості оформлення наукової статті. Основні компоненти, що має містити фахова наукова стаття. Зміст та особливості оформлення тез і матеріалів доповідей. Зміст та особливості оформлення наукового звіту. Реферативний виклад матеріалу.

Тема 13. Підготовка магістерських і дипломних робіт

Мета підготовки і захисту дипломних робіт як заключного етапу навчання. Загальні засади і вимоги до підготовки магістерських і дипломних робіт. Структура й обсяг роботи. Мова і стиль наукової роботи. Обов'язкові розділи магістерської роботи психолога. Написання розділів роботи. Зміст теоретичної, експериментальної та корекційної частини магістерської роботи психолога. Оформлення магістерської (дипломної) роботи. Порядок оформлення таблиць, рисунків, додатків, посилань. Підготовка роботи до захисту. Захист магістерської (дипломної) роботи.

Змістовий модуль 3. Організація та проведення наукових досліджень з психології

Тема 14. Методологія наукового дослідження в психології

З історії становлення психології як науки. Методологічні засади психології (конкретно-науковий рівень методології). Принципи психологічного дослідження. Класифікація методів психологічного дослідження. Конкретнонаукові методи психологічних досліджень.

Тема 15. Організація та проведення психологічних наукових досліджень

Особливості експериментального дослідження в психології. Стратегії досліджень в експериментальній психології. Артефакти психологічних експериментів. Вимоги до експериментатора та діагностичних методик.

Тема 16. Науково-дослідна діяльність студентів-психологів

Проблема організації науково-дослідної роботи студентів. Види і форми науково-дослідної роботи студентів. Оформлення результатів дослідження. Методика науково-дослідної роботи студентів у ЗВО.

Змістовий модуль 4. Оптимізація наукових досліджень

Тема 17. Психологія наукової діяльності

Психологія наукової творчості. Організація творчої діяльності дослідника. Психологічні механізми розвитку наукового потенціалу особистості. Мотивація наукової діяльності. Ціннісна навантаженість наукового знання. Наукове довголіття.

Тема 18. Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень

Сутність та особливості наукового мислення. Стиль наукового мислення.

Управління знаннями. Інтелектуальний капітал. Проблеми формування наукового мислення. Проблемні ситуації в межах наукового дослідження.

Тема 19. Стимулювання наукового мислення

Наукова ідея. Факти, дані та рішення. Наполегливе експериментування з комбінаціями. Розвиток творчості через візію. Застосування «мозкового штурму» для творення ідей на практиці. Методи стимулювання мислення.

Тема 20. Етика наукових досліджень

Етика та праксеологія науки. Проблема свободи і відповідальності вченого. Професійний етос науковця в сучасній Україні, зокрема у воєнний час. Етично-правове регулювання дослідницької діяльності у психології. Деонтологічний аналіз психологічних досліджень.

Тема 21. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Комп'ютерні технології та інструментарій у наукових дослідженнях

Документальні джерела інформації. Види документів. Інформаційні та бібліографічні джерела інформації. Техніка роботи зі спеціальною літературою. Поняття про побудову та властивості УДК. ІКТ як інструментарій у наукових дослідженнях.

Тема 22. Наукові колективи та школи як особливі структури в науці.

Особистість вченого

Поняття наукового колективу. Принципи створення та роботи наукового колективу. Особливості управління конфліктами в науковому колективі. Наукова школа: сутність та ознаки. Роль особистості вченого в науці.

Тема 23. Правова сутність інтелектуальної власності

Охорона та використання результатів інтелектуальної діяльності. Авторське право та суміжні права. Право вільного використання наукових творів.

8. Теми практичних, семінарських і лабораторних занять

8.1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Вступ до методології наукових досліджень	
2.	Поняття, зміст і функції науки	
3.	Методологія, методи, логіка наукових досліджень	
4.	Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень	2
5.	Вибір методу дослідження	2
6.	Теоретичні дослідження	
7.	Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості	1
8.	Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання	1
9.	Експериментальні дослідження	
10.	Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних	

11.	Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях	
12.	Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки	1
13.	Види та особливості викладу результатів наукових досліджень	1
14.	Підготовка магістерських і дипломних робіт	
15.	Методологія наукового дослідження в психології	
16.	Організація та проведення психологічних наукових досліджень	
17.	Науково-дослідна діяльність студентів-психологів	2
18.	Психологія наукової діяльності	
19.	Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень	
20.	Стимулювання наукового мислення	
21.	Етика наукових досліджень	2
22.	Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Комп'ютерні технології та інструментарій	2
23.	Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого	
24.	Правова сутність інтелектуальної власності	2
Разом:		16

8.2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Вступ до методології наукових досліджень	
2.	Поняття, зміст і функції науки	2
3.	Методологія, методи, логіка наукових досліджень	2
4.	Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень	
5.	Вибір методу дослідження	
6.	Теоретичні дослідження	1
7.	Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості	
8.	Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання	
9.	Експериментальні дослідження	1
10.	Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних	1
11.	Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях	1
12.	Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки	
13.	Види та особливості викладу результатів наукових досліджень	
14.	Підготовка магістерських і дипломних робіт	
15.	Методологія наукового дослідження в психології	2
16.	Організація та проведення психологічних наукових досліджень	2
17.	Науково-дослідна діяльність студентів-психологів	
18.	Психологія наукової діяльності	2
19.	Наукове мислення в організації та проведенні наукових	

	досліджень	
20.	Стимулювання наукового мислення	2
21.	Етика наукових досліджень	
22.	Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Комп'ютерні технології та інструментарій	
23.	Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого	
24.	Правова сутність інтелектуальної власності	
Разом:		16

8.3. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

9. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми/види завдань	К-сть год.
1.	Вступ до методології наукових досліджень	2
2.	Поняття, зміст і функції науки	2
3.	Методологія, методи, логіка наукових досліджень	3
4.	Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень	2
5.	Вибір методу дослідження	3
6.	Теоретичні дослідження	2
7.	Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості	3
8.	Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання	4
9.	Експериментальні дослідження	4
10.	Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних	4
11.	Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях	4
12.	Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки	4
13.	Види та особливості викладу результатів наукових досліджень	3
14.	Підготовка магістерських і дипломних робіт	4
15.	Методологія наукового дослідження в психології	3
16.	Організація та проведення психологічних наукових досліджень	7
17.	Науково-дослідна діяльність студентів-психологів	3
18.	Психологія наукової діяльності	3
19.	Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень	9
20.	Стимулювання наукового мислення	1
21.	Етика наукових досліджень	3
22.	Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Комп'ютерні технології та інструментарій	6

23.	Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого	4
24.	Правова сутність інтелектуальної власності	4
Разом:		87

Індивідуальні завдання		
1.	Методологічні принципи експериментального дослідження.	4
2.	Поняття про наукову проблему.	4
3.	Теорія як реконструкція реальності.	4
4.	Експериментальна взаємодія.	4
5.	Згода на участь у експериментальному дослідженні.	4
6.	Правове регулювання психологічних досліджень.	4
7.	Наукове шахрайство та чистота експерименту.	4
8.	Неекспериментальні методи дослідницької роботи.	4
9.	Класифікація методів психологічного дослідження.	4
10.	Біографічний метод у психологічному дослідженні.	4
11.	Метод аналізу продуктів діяльності.	4
12.	Архівний метод у психологічному дослідженні.	4
13.	Стандартизовані опитувальники та тести у психологічному дослідженні.	4
14.	Кореляційне дослідження.	4
15.	Факт і артефакт у психологічному дослідженні.	4
16.	Проблема контролю в експерименті.	4
17.	Експеримент у загальній психології та психофізіології.	4
18.	Експерименти у віковій психології.	4
19.	Експеримент у соціальній психології.	4
20.	Експерименти у медичній психології, психотерапії та консультуванні.	4

З метою закріплення знань та отриманих практичних навичок здобувачі освіти виконують **індивідуальні завдання** (за бажанням). За рішенням кафедри передбачено індивідуальні завдання у вигляді есе – самостійної творчої роботи, де у вільній формі висловлюються особисті думки на запропоновану тему на підставі опрацьованого матеріалу. Есе виконуються в рукописному вигляді обсягом 5–7 сторінок за темою, яка обирається з поданого нижче переліку або індивідуальною темою, погодженою з викладачем. Перевірку виконання есе проводить викладач наприкінці курсу.

10. Методи навчання

Із метою забезпечення максимального засвоєння здобувачами освіти матеріалу курсу використовуються такі **методи**:

методи організації та реалізації навчально-пізнавальної діяльності:
– словесні (пояснення; бесіда; проблемний виклад; дискусія);

- наочні (комп'ютерна презентація; демонстрування наочних матеріалів; застосування опорних сигналів; використання конспектів);
- практичні методи (вправи; підготовка перзентацій; практичні завдання; спостереження).

методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- проблемний виклад матеріалу;
- моделювання педагогічних ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід, кейс-метод;
- навчальні дискусії;
- частково-пошуковий метод.

методи контролю та самоконтролю ефективності діяльності здобувачів освіти:

- усного контролю (індивідуальне та фронтальне усне опитування, виступ з рефератом, виступ з презентацією, відповідь під час семінару);
- письмового контролю (тестування, письмове опитування, виконання індивідуального завдання – есе-рефлексія);
- самоконтролю та взаємоконтролю (самоперевірка за допомогою відповідей на контрольні питання лекційного курсу, самотестування у «Віртуальному університеті», аналіз відповідей одногрупників і самоаналіз);
- оцінювання результатів неформальної освіти здобувачів, одержаних поза освітнім процесом у ЗВО.

На лекціях застосовуються аналітичний, індуктивний і дедуктивний методи вивчення матеріалу, інтерактивні методи педагогічної взаємодії. Структура семінарського заняття містить: письмово підготовлені та презентовані виступи-доповіді, обговорення вузлових питань, окремі практичні завдання (в разі потреби), дискусії, підведення підсумків.

11. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, мультимедійний проектор, програмне забезпечення MS Office (Teams, PowerPoint, Word, Excel), електронне навчальне середовище «Віртуальний університет» (на платформі Moodle).

12. Критерії оцінювання

Оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти регулюється «Положенням про порядок та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ЛДУ БЖД» https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/nakazy/polozh_ldubzhd_poryadok_ocinyuvannya_.pdf. Контроль і оцінювання рівня компетентності та відповідності програмних результатів здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації освітнього процесу за національною (чотирибальною) шкалою, відповідно до Додатку Б «Положення...», і складається з двох етапів: поточного та підсумкового, результати яких інтегруються в підсумковій оцінці.

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться на семінарських заняттях у терміни, які визначаються календарним планом. Мета поточного контролю – виявити рівень знань здобувачів із розділів дисципліни, а саме оцінити ступінь розуміння та засвоєння теоретичного і практичного матеріалу, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно презентувати певний матеріал, виконати завдання, передбачені для самостійного опрацювання.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань і вмінь, а також їх корегування. Оцінювання здійснюється за національною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Викладач вносить оцінки до журналу обліку роботи академічної групи (поточна успішність). Результати поточного контролю (**максимально 50 балів**) ураховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» на поточному контролі, зобов'язаний її перескласти.

Вид робіт	Формат проведення та норми оцінювання
робота на семінарському занятті	Контроль відбувається шляхом оцінювання виступів, урахування активності під час колективних дискусій і обговорень. За роботу на семінарських заняттях протягом семестру можна отримати до 30 балів.
самостійна робота; виконання тестів	В якості контролю передбачено виконання тестових завдань за кожною темою, розв'язання яких сумарно оцінюється до 10 балів. Успішне виконання всіх тестових завдань, а також підсумкового тесту (не нижче 51) у «Віртуальному університеті» є підтвердженням виконання завдань самостійної роботи здобувача освіти й умовою допуску до іспиту.
індивідуальна робота	Здобувачі освіти мають можливість презентувати поглиблене вивчення матеріалу навчальної дисципліни шляхом написання одного есе. Перелік тем подано в електронному курсі «Віртуального університету». Виконання есе оцінюється до 10 балів

Критерії поточного контролю

Оцінювання поточних результатів (виконання завдань, винесених на семінар) проводять за такими показниками (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого):

– завдання не виконано або виконано в недостатньому обсязі	0–35%
– завдання виконано частково, із суттєвими науковими і методичними помилками	36–50%
– завдання виконано повністю, але допущені окремі недоліки (у змісті, висновках)	51–60%
– завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві	61–70%

недоліки (у прикладах, в оформленні), відповіді на уточнювальні запитання викладача не точні	
– завдання виконано правильно, вчасно, зауваження не принципові, однак відповіді на уточнювальні запитання викладача не завжди обґрунтовані, не повні	71–80%
– завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень, відповіді на уточнювальні запитання викладача змістовні, аргументовані	81–90%
– у виконанні виявлено ґрунтовну підготовку, висловлено власну точку зору, підкріплену сучасною науковою аргументацією, дано вичерпні відповіді на всі запитання	91–100%
Виконання есе оцінюється за якістю таких його компонентів: 1) відповідність змісту темі – 0–1 бала; 2) структурна повнота та логічність викладу – 0–3 бала; 3) аргументованість висновків – 0–3 бала; 4) оригінальність роботи і культура посилань на джерела – 0–2 бала; 5) грамотність та охайність оформлення – 0–1 бала.	

Підсумковий контроль	
Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру шляхом складання екзамену та має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компонентів компетентності з навчальної дисципліни.	
До екзамену допускаються здобувачі, які відпрацювали не менше 50 % пропусків і виконали підсумкові тести в середовищі «Віртуальний університет» (оцінка «задовільно» та вище).	
Екзамен (максимально 50 балів) складається з двох письмових завдань із переліку, поданого у «Віртуальному університеті».	
Критерії підсумкового контролю	
Підсумковий контроль здобувача освіти проводять за показниками повноти, відповідності, обґрунтованості, структурної логічності й аргументованості відповідей із кожного питання:	
– не володіє навчальним матеріалом, не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань і практичних завдань; не відповів на жодне додаткове питання	0 балів
– частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст питань, допускає при цьому суттєві помилки; правильно відповів на окремі додаткові питання	1–5 балів
– не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно, поверхово викладає його, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, допускає суттєві неточності; правильно відповів на менше половини додаткових питань	6–10 балів
– у цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування й аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки; правильно відповів на половину додаткових питань	11–15 балів

<p>– достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; однак не вистачає глибини й аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки; правильно відповів на більшість додаткових питань</p>	<p>16–20 балів</p>
<p>– у повному обсязі володіє матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; правильно відповів на всі додаткові питання</p>	<p>21–25 балів</p>
<p>Викладач може ставити додаткові питання; кожна відповідь оцінюється до 5 балів.</p> <p>Якщо здобувач вищої освіти не був присутній на екзамені, викладач ставить у відомість відмітку «не з'явився». Здобувач освіти, який не був присутній на екзамені або отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання відбувається не більше двох разів: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить начальник кафедри і 2–3 науково-педагогічних працівника.</p> <p>Недопущені до екзамену здійснюють перескладання в терміни, передбачені для усунення академічної заборгованості.</p>	
<p style="text-align: center;">Підсумкове оцінювання</p> <p>Під час підсумкового оцінювання враховується поточно-накопичувальна інформація, зареєстрована в журналі обліку роботи академічної групи. Підсумкова оцінка обчислюється як сума рейтингових оцінок (балів) поточного (max 50 балів) і підсумкового (max 50 балів) контролю за 100-бальною шкалою, яка переводяться в національну шкалу та шкалу ЄКТС.</p> <p>Інтерпретація підсумкового оцінювання:</p> <p>«відмінно» (А, 91–100) – здобувач повністю оволодів програмою навчальної дисципліни на найвищому рівні – дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично та практично правильні відповіді не менш ніж на 91% питань, опанував рекомендовану літературу, демонструє поглиблене знання матеріалу, проводить узагальнення та висновки, досконало оформлює завдання, виявляє активність, самостійність і креативність у виконанні поставлених завдань, прагне до вивчення позапрограмного матеріалу та опанування міждисциплінарних знань;</p> <p>«дуже добре» (В, 81–90) – здобувач оволодів програмою навчальної дисципліни на високому рівні – дає обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 81% питань, опанував рекомендовану літературу, демонструє знання матеріалу, формулює висновки, охайно оформлює завдання, виявляє активність і самостійність, проте допускає окремі неточності;</p> <p>«добре» (С, 71–80) – здобувач в основному оволодів програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні – володіє знаннями матеріалу, знаходить правильні відповіді не менш ніж на 71% питань, але допускає незначні помилки</p>	

у формулюванні термінів, категорій і вирішенні завдань, проте за допомогою викладача швидко виправляється; активний у виконанні завдань;

«задовільно» (D, 61–70) – здобувач показав задовільні результати оволодіння навчальною програмою дисципліни на репродуктивному рівні – дає правильну відповідь не менше ніж на 71% питань, однак вони не завжди обґрунтовані, неповні; у відповідях допускає помилки, які здатен виправити; виступає за темою завдань, бере задовільну участь у груповій роботі;

«достатньо» (E, 51–60) – здобувач виявив мінімально достатній рівень знань із дисципліни, необхідний для продовження навчання – вивчив основні терміни курсу й орієнтуються в базовому матеріалі, дає правильну відповідь не менше ніж на 61% питань, однак вони недостатньо обґрунтовані, невичерпні; допускає помилки, які виправляє за допомогою викладача; недостатньо виступає за темою завдань, майже не бере участі у груповій роботі;

«незадовільно з можливістю повторного складання» (FX, 36–50 балів) – здобувач дає правильну відповідь не менше ніж на 36% питань, однак вони необґрунтовані, невичерпні, допускає грубі помилки, індиферентно виявляє себе під час виконання групових завдань, має поверхневе уявлення про навчальний матеріал, не здатен ним оперувати;

«незадовільно з обов'язковим повторним курсом» (F, 0–35 балів) – здобувач дає правильну відповідь менше ніж на 35% питань, при цьому відповіді необґрунтовані, невичерпні, допускає грубі помилки, цілковито індиферентно або негативно виявляє себе під час групових завдань, відсутні суттєві уявлення про зміст курсу, загалом не володіє матеріалом у необхідному обсязі.

Підсумкові оцінки виставляються публічно та вносяться до екзаменаційної відомості, залікової книжки (позитивні результати) здобувача в національній, 100-бальній шкалі та шкалі ЄКТС відповідно до співвідношень, прийнятих у ЛДУБЖД. Шкала переведення балів у підсумкову оцінку подана в Таблиці 1.

Таблиця 1 – Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
91–100	A	відмінно	зараховано
81–90	B	дуже добре	
71–80	C	добре	
61–70	D	задовільно	
51–60	E	достатньо	
36–50	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано
0–35	F	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	

13. Політика курсу

Політика курсу полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні освітнього процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності, академічної доброчесності, дисциплінованості та відповідальності всіх учасників. Виконання навчальних завдань та інша робота має відповідати вимогам «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної культури ЛДУ БЖД» https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/nakazy/kodeks_akademichnoyi_dobrochesnosti_ta_korpo.pdf.

Академічні очікування від здобувачів освіти – своєчасне виконання завдань, передбачених силабусом дисципліни; обов'язкове відвідування та виконання семінарських занять і завдань самостійної роботи. Рекомендується:

- не пропускати заняття без поважної причини та не запізнюватися;
- брати активну участь в освітньому процесі, вести конспекти лекцій, семінарських занять, готувати теоретичний та практичний матеріал, презентації до виступів, виконувати передбачені курсом вправи, вирішувати тестові завдання;
- брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань)
- здійснювати самостійну підготовку до занять відповідно до затвердженого плану;
- поточний контроль (тести, індивідуальні завдання) складати згідно з графіком;

Дотримання принципів академічної доброчесності:

- всі завдання поточного та підсумкового контролю виконувати самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- напрацювання інших авторів використовувати лише з належно оформленим цитуванням – у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей посилається на перевірені джерела інформації;
- для оцінювання надавати лише результати власної роботи;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.
- не допустимо вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів освіти;
- не допустимо оприлюднювати (публікувати) відповіді на питання, які використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів освіти.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (тестове завдання, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного курсу;

відрахування з Університету.

Поведінка в аудиторії:

– дотримуйтесь вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку ЛДУБЖД;

– виконуйте вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями

– дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу – поважайте працю викладачів, товаришів по навчанню та себе;

– не допустимі запізнення на лекцію та інші заняття; викладач має право не допустити до заняття здобувача, що запізнився;

– не припустимо відволікатись на розмови, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб; викладач має право відсторонити від заняття здобувача, що порушує дисципліну і не реагує на зауваження;

– користування пристроями (гаджетами) для доступу до мережі Інтернет дозволене лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача для виконання тестових завдань і використання додаткових програм в освітніх цілях;

– прислухайтесь до думки колег; поважайте людську гідність;

– дотримуйтесь норм культури мовлення;

– демонструйте самостійність, ініціативу, творчі здібності тощо.

Політика щодо пропусків занять. Пропуски занять без поважної причини не допустимі. У разі пропуску з поважних причин лекційних занять їх необхідно відпрацювати у двотижневий термін. Пропущені лекції відпрацьовують у позааудиторний час (під час консультації викладача) шляхом усного/письмового опитування за змістом лекції або тестування у Віртуальному університеті.

Відпрацювання пропущених чи незадовільно оцінених семінарських занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами лекцій і виконання завдань, запропонованих викладачем (можуть відрізнятись від тих, що готували одногрупники).

Політика щодо термінів виконання завдань і ліквідації академічної заборгованості: терміни виконання завдань вказуються в електронному курсі «Віртуального університету». Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Відпрацювання академічної заборгованості з дисципліни можливо до дня проведення підсумкового контролю (відповідно до розкладу).

Недопущені до підсумкового контролю здобувачі освіти здійснюють перездачу в терміни, відведені для усунення академічної заборгованості у два етапи: 1) заборгованість із поточного контролю; 2) заборгованість із підсумкового контролю. Ліквідація заборгованості поточного контролю відбувається шляхом виконання тестових завдань і підготовки рефератів із навчального матеріалу (3–5 рукописних сторінок) згідно з тематичним планом курсу. У разі позитивної оцінки на наступний день призначається ліквідація заборгованості з підсумкового контролю у форматі перездачі екзамену.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с.
2. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Методика та організація наукових досліджень із психології : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
3. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
4. Виконання дипломних робіт зі спеціальності 053 Психологія (практична психологія) : метод. реком. / укл. Р. І. Сірко, А. В. Литвин, Р. Я. Яремко. Львів : ЛДУБЖД, 2023. 45 с.
5. Галян І.М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
6. Литвин А. В., Коваль І. С., Яремко Р. Я. Експериментальна психологія : навч. посіб. / Львівський державний університет безпеки життєдіяльності . Львів : ЛДУБЖД, 2024. 316 с.
7. Методологія конкретних психологічних досліджень: погляд Одеської наукової школи психології : монографія. Том І. / за заг. ред. Вісковатової Т.П., Луньова В.Є. Донецьк : Норд-прес, 2012. 254 с.
8. Новікова М. М. Конспект лекцій з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для студентів 5, 6 курсів спеціальності 073 Менеджмент організацій і адміністрування. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 105 с.
9. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
10. Основи наукових досліджень у психології : метод. посібник / Укл. : О. В. Григор'єва. Чернівці : Рута, 2004. 80 с.
11. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології: навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-Центр, 2003. 204 с.
12. Сергієнко Л. П. Основи наукових досліджень у психології: кваліфікаційні та дипломні роботи : навч. посіб. Київ: Вид. дім «Професіонал», 2009. 240 с.
13. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.

Додаткова:

1. Бабенко В. В. Основи теорії ймовірностей і статистичні методи обробки даних у психологічних і педагогічних експериментах. Львів: Вид. центр ЛНУ, 2006. 168 с.
2. Баклицький І. О., Сірко Р. І. Експериментальна психологія. Практикум. Львів: ЛДУ БЖД, 2011. 112 с.
3. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підруч. Київ: АБУ, 2002. 480 с.

4. Бобилєв В. П. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Дніпропетровськ : Системні технології, 2008. 264 с.
5. Боснюк В. Ф. Експериментальна психологія: курс лекцій. Харків: НУЦЗ, 2016. 182 с.
6. Боснюк В. Ф. Математичні методи в психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗ, 2016. 56 с.
7. Бочелюк В. Методика та організація наукових досліджень з психології. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 360 с.
8. Бушуєва Т. В. Основи наукових психологічних досліджень: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М. 2017. 244 с.
9. Клименюк О. В. Технологія наукового дослідження : авторський підручник. Київ; Ніжин : ТОВ Вид-во «Аспект-Поліграф», 2006. 308 с.
10. Климчук В. О. Математичні методи у психології: навч. посібник для студ. психологічних спеціальностей. Київ: Освіта України, 2009. 288 с.
11. Копець Л. Класичні експерименти в психології: навч. посібник. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 283 с.
12. Крушельницька В. О. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Кондор, 2003. 192 с.
13. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
14. Кушнарєнко Н. М., Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідної діяльності : підруч. Київ : Знання, 2002. 295 с.
15. Литвин А. В., Руденко Л. А. Удосконалення підготовки психологів у закладах вищої освіти. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. / гол. ред. Т. С. Плачинда. Кропивницький : ЛА НАУ, 2021. Вип. 9. С. 63–74.
16. Литвин А., Руденко Л. Напрями модернізації професійної підготовки майбутніх психологів. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи* : зб. наук. праць. Київ–Львів–Бережани–Гомель, 2021. Вип. 8. С. 18–23.
17. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. Київ : КДП, 1990. 240 с.
18. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія : підручник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 359 с.
19. Музика О. Л. Курсові роботи з психології: навч. посіб. Київ: Освіта України, 2009. 104 с.
20. Психологія : навч. посібник / за наук. ред. О. В. Винославської. 2-е вид., переробл. і доповн. Київ : ІНК ОС, 2009. 390 с.
21. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
22. Руденко В. М., Руденко Н. М. Математичні методи в психології : підруч. Київ : Академвидав, 2009. 384 с.
23. Руденко Л. А., Литвин А. В. Самостійне навчання та саморозвиток майбутніх психологів у контексті інформатизації суспільства. *Modern approaches to the introduction of science into practice* : abstracts of X International

scientific and practical conference, 30–31 March 2020, San Francisco, USA. P. 72–75.

24. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : РННЦ “ДІНТ”, 2000. 260 с.

25. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень : підруч. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с.

26. Соловійов С. М. Основи наукових досліджень : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 176 с.

27. Терлецька Л. Г. Основи психодіагностики: навч. посіб. Київ: Главник, 2006. 144с.

28. Цехмістрова Г. С. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видав. дім «Слово», 2008. 280 с.

29. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.

30. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. Київ : Знання, 2008. 310 с.

Інформаційні ресурси:

1. База даних PsycINFO Американської психологічної асоціації/ URL: <https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>

2. Бібліотека психологічної літератури. URL: <http://psylib.kiev.ua/>

3. Віртуальний університет ЛДУ БЖД. URL: <http://virt.ldubgd.edu.ua/>

4. Експериментальна психологія / Литвин Андрій Вікторович. URL: <http://virt.ldubgd.edu.ua/course/view.php?id=1118>

5. Кафедра практичної психології та педагогіки / ЛДУ БЖД : сайт. URL: <http://www.ldubgd.edu.ua/institut-department/kafedra-praktichnoyi-psihologiyi-ta-pedagogiki>

6. Наукова психологія. Класичні експерименти в психології. Найвідоміші психологічні гіпотези. URL: <https://psyfactor.org/lybr102-2.htm>

7. Національна академія педагогічних наук України : сайт. URL: <http://naps.gov.ua/>

8. Основи методології наукових досліджень в психології / Литвин Андрій Вікторович. URL: <http://virt.ldubgd.edu.ua/enrol/index.php?id=1063>

9. Психологічна бібліотека Псі-фактор. URL: <http://psyfactor.org>

10. Психологічні експерименти. URL: <https://4brain.ru/psy/experimenty.php>

11. Психологія UA. URL: <http://psychologiya.org.ua/>